

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Tersine lojistik kavramı, dünya nüfusunun artmasının karşısında ham madde miktarının azalmasından dolayı, ham madde yerine kullanılacak malzemeleri geri dönüşüm ile elde etme ihtiyacından doğmuştur.

1970'lere kadar, çevresel olaylar veya sürdürülebilir kalkınma endişe verici boyutlarda olmamıştır. Takip eden on yılda çevresel kirlenme endişe verici durumlara ulaşınca bu durum akademisyenler, politikacılar, medya ve konuyla ilgilenen diğer toplum kesimlerinin dikkatini çekmiştir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Lojistik Yönetim Konseyi (CSCMP), tersine lojistikle ilgili bilinen ilk tanımını 1990'lı yıllarda yapmıştır. Buna göre; tersine lojistik kavramı "Ham maddelerin, halen süreçte bulunan envanterlerin, bitmiş malların ve bunlar hakkındaki bilginin tüketim noktasından üretim noktasına tekrar değer elde etme veya düzgün bir şekilde elden çıkarma amacıyla verimli ve maliyet avantajlı akışını planlama, yürütme ve kontrol etme süreci" olarak tanımlanmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Özellikle günümüzde çevre koruma amaçlı yasal düzenlemelerin yanı sıra modern işletme ve yönetim anlayışlarında, işletmelerin çevreye duyarlılık çalışmalarını, sosyal sorumluluk ilkelerinin uygulama örneği olarak görmeleri de tersine lojistik faaliyetlerinin üzerinde daha fazla durulmasını gerekli kılmıştır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Tersine lojistik, işletme bünyesine girmesiyle geleneksel üretim çevresi, geri kazanım üretim çevresi olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Tablo 1 de geleneksel üretim çevresi ile geri kazanım üretim çevresi arasındaki farklar gösterilmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

GİRDİLER	AKTİVİTELER	ÇIKTI	NEREDEN	NEREYE
<ul style="list-style-type: none">Atılmış ürünlerKullanılmış ürünlerDaha önce gönderilmiş ürün ve parçalarZararlı ve zararlı olmayan atıktan ürün ve paketlerHammaddeBilgiSüreç içi stoklarNihai ürün	<ul style="list-style-type: none">Etkili ve maliyet etkin akışın planlama, uygulama ve kontrolüToplamaTaşımaDepolamaİşlemeKabulGeri kazanımPaketlemeGöndermeAzaltmaYönetmeYok etme	<ul style="list-style-type: none">Yeniden kullanılabilir ürünlerGeri dönüşümYeniden üretimYok etmeAzaltmaYönetmeGeri alımDeğeri	<ul style="list-style-type: none">Tüketim noktası	<ul style="list-style-type: none">Üretici merkeziToplama noktalarıOrijin Noktası

Tablo 1. Kaynak: Lourenço, H.R., Soto, J.P., (2002) Reverse Logistics Models and Applications: A Recoverable Production Planning Model. Document de Treball, working paper, Grup de Recerca en Logística Empresarial. Karacaçay, G. (2005). Tersine Lojistik: Kavram ve İşleyiş, Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 15, Sayı 1, s.317-332.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Özellikle günümüzde çevre koruma amaçlı yasal düzenlemelerin yanı sıra; modern işletme ve yönetim anlayışlarında, işletmelerin çevreye duyarlılık alışmalarını, sosyal sorumluluk ilkelerinin uygulama örneği olarak görmeleri de, ters lojistik faaliyetlerinin üzerinde daha fazla durulmasını gerekli kılmıştır.

Tersine lojistik ile dağıtım planlaması açısından, kullanılmış ürünün son kullanıcıdan üreticiye doğru fiziksel hareketi, devamında, geri dönmüş ürünün üretici tarafından yeniden kullanılabilir ürün hâline getirilmesi ve tekrar tüketiciye ulaştırılması fiziksel akışı ile tamamlanmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Geri dönüş lojistiğinin önemi ve etkisi sektörden sektöre ve firmanın dağıtım kanalındaki yerine göre değişmektedir. Bu ayrıca firmanın kanal seçimine göre de değişmektedir, ama şu bir gerçek ki geri dönüş lojistiği aktivitelerinin ekonomideki yeri büyüktür ve hala da büyümektedir.

Bazı sektörlerde geri dönüş lojistiği diğerlerinde olduğundan çok daha büyük bir öneme sahiptir. "Ürünün değerinin en fazla olduğu ya da geri dönüşüm oranının en yüksek olduğu sektörlerdeki geri dönüş lojistiği faaliyetlerini iyileştirmek için çok daha fazla çaba harcamak gerekmiştir. Otomobil sektörü bunun için iyi bir örnektir."

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Malların geri dönüşümü büyük bir getiri kaynağıdır. Bunun daha sık yapılabilmesi, dünyadaki kaynakların çok daha verimli bir şekilde kullanımını ve refahı da beraberinde getirme potansiyelini içinde taşımaktadır.

"Yeniden yapma ve yeniden üretme birçok kaynağın zıyanını önlemektedir. Yeniden üretim esnasında üretilen malın %50'sini eski mal oluşturmaktadır. Bu milyonlarca galon petrolün, çeliğin ve başka madenlerin tasarrufunu da beraberinde getirmektedir."

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Geri kazanım ve üretim çevresi söz konusu olduğunda, tersine lojistik ile yakından ilişkili olan yeşil lojistik kavramları birbirine karışmaktadır. Tersine lojistik ürünlerin geri kazanımı için buldukları konumlardan nakliyesi için yapılan süreçleri ifade etmektedir. Yeşil lojistik ise çevreye en az zarar verecek şekilde lojistik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla tüm lojistik faaliyetlerin çevre üzerindeki olumsuz etkisini ölçmek ve en aza indirmeye çalışan faaliyeti ifade etmektedir. Bu iki lojistik faaliyet arasındaki farkı, şöyle bir örnekle açıklayabiliriz.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Çevreye duyarlı ürünlerin tasarlanması yeşil lojistik kapsamında iken yeniden kullanılabilir ambalajları kullanan ürünlerin üretilmesi yani camın, tüketici ürünlerinin, alüminyum kapların, yeniden kullanılabilir paketleme malzemelerinin, plastik kapların, kâğıtların v.b. ürünlerin geri kazanılması tersine lojistik kapsamındadır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Tersine lojistik süreci genelde iki genel alan olarak paketleme ve ürün şeklinde ikili bir ayrıma tabi tutulur. Ürün geri dönüşleri için tüketici geri dönüşleri yüksek bir oran tutmaktadır. Tüm tüketici geri dönüşleri yaklaşık olarak tüm perakende geri dönüşlerinin %60'ına tekabül etmektedir.

Aşağıda Tablo 2 'de seçilmiş endüstrilerdeki geri dönüş oranlarını göstermektedir. Açıkçası, geri dönüş oranları endüstriden endüstriye değişkenlik göstermektedir. Pek çok endüstri için tersine akımları idare etmek temel öneme sahiptir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

ENDÜSTRİ ORAN	
Dergi Yayınları	%50
Kitap Dağıtımı	%10-20
Tebrik Kartları	%20-30
Elektronik Dağıtıcıları	%10-12
Bilgisayar Üreticileri	%10-20
CD-ROM'lar	%18-25
Yazıcılar %4-8	%4-8
Otomotiv Endüstri (yedek parça)	%4-6

Kaynak: Rogers, G. & Tibben Lemcke, S. (1998), "Going Backwards: Reverse Logistics Trends and Practices", www.rlec.org/reverse.pdf, (İsimli İnternet Sitesi, Erişim Tarihi:04.06.2010), Bulut, E. & Deran, A., (2009) "Ters Lojistik Ve Şirketlerin Maliyet Yönetimi Üzerine Etkileri", Ekonomik Yaklaşım Dergisi, Cilt:19, Özel Sayı, Ankara.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Türkiye’de, tersine lojistik ağı kurarak ürettiği malları değerlendiren firma sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Katı atık kontrolüyle ilgili yasa gereği ambalajlarında plastik, pet şişe, polietilen, polistiren malzeme kullanan üretici firmalar bunların en az %30’unu geri toplamak durumundadır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Bu bağlamda, plastik şişe üreten SASA, üretici firmalar adına tersine lojistik faaliyetiyle ürünlerinin %30’unu geri toplamakta ve topladığının %70’ini de geri kazanmaktadır. Şişecam, ambalajlama da kullanılan şişelerin %30’unu kanunen geri toplamakta ve çeşitli işlemlerden geçirerek geri kazanmaktadır. Benzer şekilde Tetra Pak firması da lamine karton kutuları geri kazanmaktadır. Oluşturulan lojistik ağları da tersine lojistik süreçlerini içermeyip atıklar çoğunlukla çöp müteahhitleri tarafından toplanmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**TERSİNE LOJİSTİĞİN UYGULANMA NEDENLERİ**

Tersine lojistiğin uygulanma nedenlerini kamu ve özel işletmeleri birbirinden ayırmadan temel olarak üç nedene bağlamak mümkündür.

1. Ekonomik nedenler
2. Pazarlama nedenleri
3. Yasal nedenler

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**TERSİNE LOJİSTİĞİN UYGULANMA NEDENLERİ****Ekonomik nedenler**

Tersine lojistik işletmelere ekonomik boyutuyla doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki şekilde katkı sağlamaktadır:

- Doğrudan katkı, malzeme girişi, maliyet azalımı ve katma değerli geri kazanım şeklinde olup,
- Dolaylı katkı ise yeşil (çevresel) imaj, iyileştirilen gelişmiş müşteri-tedarikçi ilişkileri, gelecekte uygulanacak kanunlara hazırlık ve pazar korunumu şeklinde belirtilebilir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**TERSİNE LOJİSTİĞİN UYGULANMA NEDENLERİ****Ekonomik nedenler**

Sağlanan faydalara ilişkin bir örnek, kozmetik firması olan Estee Lauder'in tersine lojistik uygulaması sonucu yaşanmıştır. "Firma uygulama öncesinde her yıl yaklaşık 60 milyon dolar değerinde ürününü toprağa gömdüklerini belirtmişlerdir. Perakendecilerden dönen ürünlerinin yaklaşık 1/3'ünden fazlasını yok ettiklerini söylemişlerdir. (Bu tür atıklar neredeyse her endüstride yaygındır.)

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**TERSİNE LOJİSTİĞİN UYGULANMA NEDENLERİ****Ekonomik nedenler**

Ancak firma ters lojistik süreci uygulayarak yok ettiği ürünlerin miktarını yarıya yakın azaltmaya hedefleyerek ilk yıl firma geri dönmüş ürünlerin yaklaşık %24'ünü değerlendirebilmiş ve yaklaşık 475.000 dolar tasarruf sağlamıştır. Şirket yöneticileri geri dönmüş ürünlerin yaklaşık %27'sini yok ettiklerini ve bu oranın 1998 yılında %37 olan orandan düşük olduğunu ve önlerindeki 18 ayda ise bu oranı, %15'e çekeceklerini belirtmişlerdir."

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**TERSİNE LOJİSTİĞİN UYGULANMA NEDENLERİ****Ekonomik nedenler**

Kozmetik firmasında yaşanan örnek olay ters lojistik uygulamalarının, firmalara önemli maliyet avantajı yarattığını göstermektedir. Estee Lauder firması, bu uygulama sonucunda üretim ve stok miktarını azaltmıştır. Çünkü şirket geri dönmüş ürünleri belirli bir işleme tabi tuttukten sonra tekrar piyasaya sunabilmiştir

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**TERSİNE LOJİSTİĞİN UYGULANMA NEDENLERİ****Pazarlama nedenleri**

Günümüzde tüketicilerin bilinçlenmesi ile geri gelen ürünleri değerlendiren ve bozuk ürün bedelini geri ödeyen, iyi bir teminat politikası ve tamir servisi sağlamak için gerekli olan "yeşil ürün" politikası uygulayan işletmeler tercih edilmeye başlanmıştır. Bu durumda işletmelerin pazar durumlarının iyileştirilmesinde tersine lojistik tetikleyici konuma gelmiştir. Birçok işletme çevresel raporlarında, çevresel imajına destek sağlayacak biçimde, yeniden kullanım ve geri kazanım aktivitelerini vurgulamaktadır. Bu da işletmelerin rekabet gücünü artırıcı unsurlardan biri olmakta ve tersine lojistik faaliyetlerinin kullanılmasını gerekli kılmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**TERSİNE LOJİSTİĞİN UYGULANMA NEDENLERİ****Yasal nedenler**

Burada kullanılan yasal boyut, firmaların sattıkları ürünleri geri alması ile ilgili kurallar bütünüdür. Pek çok ülkede, bu yasalar müşteriye koruma adına çıkarılmıştır, firmalar, ürettikleri ürünlerin belirli bir kısmını toplamakla yükümlüdürler. Özellikle Avrupa Birliği, çevresel etkilerin azaltılması hatta ortadan kaldırılması için “yeşil yasaların” geliştirilmesi ve uygulanmasına önem vermektedir. Almanya’da 1991 yılında yürürlüğe giren Alman Atık ve Paketleme Yasası kapsamında, üreticiler, dağıtımıcılar ve perakendeciler paketleme atıklarının en az %60-%75’ini geri dönüştürmek zorundadırlar.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**TERSİNE LOJİSTİĞİN UYGULANMA NEDENLERİ****Yasal nedenler**

Avrupa Birliği tarafından yayımlanan Atık Elektrik Elektronik Eşyaların Kontrolü ve Yönetimi Önergesi, Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönergesi, Ambalaj ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönergesi, Katı Atıkların Kontrolü Yönergesi, Hayat Seyrini Tamamlamış Taşıt Araçları Yönergesi bulunmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**TERSİNE LOJİSTİĞİN UYGULANMA NEDENLERİ****Yasal nedenler**

Belirtilen yasal düzenlemeler, işletmeleri tersine lojistik faaliyetleri kullanmaya zorunlu kılan bir başka neden olmaktadır.

Belirtilen bu üç temel nedenin dışında işletmeler, kurumsal sorumlulukları doğrultusunda ya da ürettikleri ürünleri koruma istekleri tersine lojistiği uygulama nedenleri arasına girmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**Geri Dönüş Lojistiğinin Önemi**

Firmalar genellikle ileriye doğru olan lojistik işlemleriyle ilgilenme, bu işlemlere yoğunlaşma eğilimindedir. Çünkü bunu kendilerine en yüksek değeri kazandıracak faaliyet alanı olarak görür, fakat geri dönüş lojistiği işlemleri de bir firmanın başarısı ve kârlılığı için en az ileri lojistik sistemleri kadar kritik bir öneme sahiptir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**Gerİ Dönüş Lojistiğinin Önemi**

Gerİ dönüş lojistiğİ sistemlerinde yapılan iyileştirmeler sayesinde hem firmaların kârlılıkları artmakta hem tüketicilerin gözündeki imajları bu sayede olumlu etkilenmekte ki bu yeni ekonominin getirdiğİ tüketici odaklı yeni pazarlama anlayışı için vazgeçilmez bir kazanç kaynağıdır. Hem de bu yolla mamullerden ve/veya yarı mamullerden en yüksek fayda daha kolay sağlanabilmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**Gerİ Dönüş Lojistiğinin Önemi**

Çünkü bir tüketicinin gözünde itibar ve güvenilirlik kazanan bir firma, bu itibar sayesinde o müşteri aracılığıyla birçok başka müşteri kazanabilme potansiyeline sahip olmaktadır. Ayrıca, düzgün üretilmemiş mallar ziyan edilmeyip tekrar üretime gönderilebilmekte ve belki de daha yüksek bir fiyattan satılabilmektedir. Ayrıca ileri lojistik faaliyetleri esnasında görevi tamamlanan ve artık işe yaramayan (konteynır, vs. gibi) bir takım araç, gereç ve teçhizat yeniden kullanılmak üzere kaynağa geri gönderilmek suretiyle firmayı bir çok israftan da kurtarabilmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**Gerİ Dönüş Lojistiğinin Önemi**

Avrupa Birliğı tarafından yayımlanan Atık Elektrik Elektronik Eşyaların Kontrolü ve Yönetimi önergesi, Atık PİL ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönergesi, Ambalaj ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönergesi, Katı Atıkların Kontrolü Yönergesi, Hayat Seyrini Tamamlamış Taşıt Araçları Yönergesi bulunmaktadır.

Belirtilen yasal düzenlemeler, işletmeleri tersine lojistik faaliyetleri kullanmaya zorunlu kılan bir başka neden olmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)**Gerİ Dönüş Lojistiğinin Önemi**

Belirtilen bu üç temel nedenin dışında işletmeler, kurumsal sorumlulukları doğrultusunda ya da ürettikleri ürünleri koruma istekleri tersine lojistiğİ uygulama nedenleri arasına girmektedir.

Ayrıca da yeniçağın, tüm tedarik zincirini tek bir bünye gibi algılayan yalın üretim ortamında, tedarik zincirinin halkalarını oluşturan firmaların kendi aralarında daha fazla ilişkide bulunma durumu ortaya çıkmıştır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Geri Dönüş Lojistiğinin Önemi

Küreselleşmeyle birlikte firmalar arasındaki mesafenin de arttığı göz önünde bulundurulacak olursa her türlü lojistik faaliyetinin olduğu gibi, geri dönüş lojistiği faaliyetlerinin de optimal faydayı sağlayacak bir şekilde düzenlenmesi ve yalın üretim süreci esnasında meydana gelebilecek olan herhangi bir sorunun çözümü '**mükemmellik**' ilkesi gereği tedarik zinciri içerisinde yer alan tüm elemanları ilgilendirebileceğinden (ilgili herkesin sorunu çözmek için seferber olması ve soruna el atması gerekebileceğinden), bu sorunun çözümü esnasında gerekli olabilecek tüm geri dönüş lojistiği işlemlerinin düzgün bir şekilde ilerlemesini temin etmek, üretimin sağlığı zaman ve mal tasarrufu açısından kritik bir öneme haiz olduğu kolayca görülebilmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Geri Dönüş Lojistiğinin Önemi

Yeniçağın başlıca icatlarından belki de en önemlisi olan internet, geri dönüş lojistiği aktivitelerini hızlandıran bir işleve sahip olmuştur. "İnternetin, internete bağlı firmaların pazarlama stratejilerinin ortaya çıkarmış olduğu geri dönüşlere bağlı olarak geri dönüş lojistiği hizmetlerine olan talebi artırdığı kabul edilmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Geri Dönüş Lojistiğinin Önemi

Geri dönüş lojistiği, internet yoluyla yapılan satın alımlar için normal lojistik kanallarıyla gönderilen ürünlerin %50 gibi bir bölümünün geri iade edilmesi söz konusu olduğundan e-ticaret için özellikle önemli olabilir." %50 gibi bir oran çok ciddi bir geri dönüş oranıdır. İnternetin hayatımızda gün geçtikçe artan yeri ve önemini düşünecek olursak bu geri dönüşlerin rahat sağlanabilmesi gün geçtikçe daha ciddi bir öneme sahip olacaktır.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Geri Dönüş Lojistiğinin Önemi

O nedenle şu anda işletmelerin çoğu zaman bir rekabet avantajı kaynağı olarak görebildikleri geri dönüş lojistiği faaliyetlerinin geleceğin şirketleri için bugün ileri lojistik faaliyetlerine gösterilen kadar büyük bir önem ve dikkat gösterecekleri veya göstermeleri gerektiği, bunun onlar için bir rekabet avantajı kaynağından ziyade en temel ihtiyaçlardan biri olacağını söylemek mümkündür.

TERSİNE LOJİSTİK (GERİ DÖNÜŞ LOJİSTİĞİ)

Gerİ Dönüş Lojistiğinin Önemi

Bu gibi nedenlerden ötürü firmalar doğal olarak gün geçtikçe geri dönüş lojistiği sistemlerini daha da iyileştirmenin yollarını aramaya başlamışlardır. Kimileri bu işle kendileri ilgilenirken, kimileri de yalnızca geri dönüş lojistiği konusunda uzmanlaşmış başka işletmelerle anlaşarak geri dönüş lojistiği faaliyetlerini bu üçüncü parti işletmelere yaptırmayı daha uygun bulmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Geleneksel olarak, “*lojistik*” terimi sadece kavramın ileri yönlü olan kısmını çağırıştırır. Diğer taraftan ürünün tersi yönde ilerlemesine neden olan ve lojistiğe tersine bir yön de katarak “*kapalı-döngü*” kavramının ortaya çıkmasına neden olan dönüşler ise aşağıdaki gibi açıklanabilir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Bunlar:

- Ürün dönüşleri
- Ticari dönüşler
- Ürün geri çağırımları
- Garantiden kaynaklanan dönüşler
- Hizmet dönüşleri
- Kullanım sonu dönüşleri
- Yaşam sonu dönüşleri

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Avrupa Birliği tarafından yayımlanan Atık Elektrik Elektronik Eşyaların Kontrolü ve Yönetimi önergesi, Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönergesi, Ambalaj ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönergesi, Katı Atıkların Kontrolü Yönergesi, Hayat Seyrini Tamamlamış Taşıt Araçları Yönergesi bulunmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Belirtilen yasal düzenlemeler, işletmeleri tersine lojistik faaliyetleri kullanmaya zorunlu kılan bir başka neden olmaktadır.

Belirtilen bu üç temel nedenin dışında işletmeler, kurumsal sorumlulukları doğrultusunda ya da ürettikleri ürünleri koruma istekleri tersine lojistiği uygulama nedenleri arasına girmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Genellikle tersine lojistik, ileri lojistiğin tam tersi bir faaliyet olarak algılanmakla birlikte, tersine lojistik çeşitli karar alanlarında ileri lojistikten farklılıklar göstermektedir (Tablo 3).

Tablo 3' de ileri lojistik ve tersine lojistik arasındaki farklılıklar incelendiğinde;

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

İLERİ LOJİSTİK	TERSİNE LOJİSTİK
İleriye dönük planlama yapmak göreceli olarak daha kolay	İleriye dönük planlama yapmak zor
Tek birimden çok birime taşıma	Pek çok noktadan bir noktaya taşıma
Ürün kalitesi standart	Ürün kalitesi değişken
Paketleme standart	Paketleme genelde zarar görmüş
Konum ve rota net	Konum ve rota değişken
Fiyatlandırma standart	Fiyatlandırma değişken
Kanal standart	Kanal değişken
Hız önemli	Hız genellikle bir öncelik değil
Maliyetler net	Maliyetler belirsiz
Stok yönetimi önemli tutarlı	Stok yönetimi yapılmaz

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

İLERİ LOJİSTİK	TERSİNE LOJİSTİK
Paydaşlar arasında işbirliği kolay	Paydaşlar arasında işbirliği için ek faktörler dikkate alınmalı
Pazarlama yolları iyi bilinmekte	Pazarlama yolları pek çok faktörün etkisiyle karmaşık
Süreç şeffaf	Süreçlerin izlenebilirliği azdır

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Tersine lojistikte ileri lojistikten farklı olarak ileriye dönük planlama yapmak zordur. Bu farklılık, geri dönecek ürüne ilişkin birçok parametrenin belirsizliğinden kaynaklanmaktadır.

İçerdiği belirsizlikler nedeniyle tahminlerin, plânlamaların ve kontrollerin yapılması zorlaşmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

İleri lojistik faaliyetlerinde üretim noktalarının sayısı az buna karşın dağıtım noktalarının sayısının fazla olması nedeniyle birçok birime taşıma yapılmaktadır. Tersine lojistik faaliyetlerde ise akış ileri lojistik faaliyetlerin tersine, pek çok tüketim noktasından bir noktaya taşıma gerçekleşmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

İleri lojistikte ürün kalitesi standart olmakla birlikte tersine lojistikte geri dönen ürünler standart bir kaliteye sahip olmadığından tedarikçi tüketiciye satın aldıkları ürün miktarı, ürünün kullanılma süresi, ürünün yeniden kullanılacak parça sayısı, ürünün modeli ve diğer birçok etmene bağlı olarak farklı fiyatlar uygulayabilir.

- İleri lojistikte paketleme kalitesi belirli ve aynı kalitededir, bu da taşımayı kolaylaştırır ve taşıma maliyetleri düşer. Tersine lojistikte ise dönen ürün miktarı daha az olup taşıma ekipmanları etkin olarak kullanılmaz ürünler tam olarak paketlenmemiş olabilir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

- İleri lojistik faaliyetlerinde, üretim noktaları ve dağıtım kanalları bir diğer ifadeyle konum ve rota nettir, buna karşın tersine lojistikte geri dönen ürünlerde hız ve maliyet kazancı elde etmek için geri alımlarda farklı toplama kanalları kullanılabilir, kısaca konum rota bilgileri net değildir.
- İleri lojistik faaliyetlerinde, fiyatlandırma standart olmasına karşın tersine lojistik faaliyetlerde değişkendir, birçok faktörden etkilenmektedir.
- İleri lojistik faaliyetlerinde standart dağıtım kanalları kullanılırken tersine lojistik faaliyetlerde değişkendir

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

İleri lojistik faaliyetlerinde, lojistiğin yedi doğrusundan biri olan zaman faktörü, pazarda rekabet gücü elde etmenin en önemli silahlarından biri olarak kullanılmaktadır. Tersine lojistik faaliyetlerde de hızlı bir şekilde ürünlerin geri alınması ve çevreye verilecek zararın engellenmesi gereklidir. Ancak bu unsur tüm ürünler için geçerli değildir. Bu nedenle ürün dağıtımında hız önem kazanmasına karşın tersine lojistik faaliyetlerde hız genellikle öncelikli bir unsur olarak görülmemektedir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Avrupa Birliği tarafından yayımlanan Atık Elektrik Elektronik Eşyaların Kontrolü ve Yönetimi yönergesi, Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönergesi, Ambalaj ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönergesi, Katı Atıkların Kontrolü Yönergesi, Hayat Seyrini Tamamlamış Taşıt Araçları Yönergesi bulunmaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Belirtilen yasal düzenlemeler, işletmeleri tersine lojistik faaliyetleri kullanmaya zorunlu kılan bir başka neden olmaktadır.

Belirtilen bu üç temel nedenin dışında işletmeler, kurumsal sorumlulukları doğrultusunda ya da ürettikleri ürünleri koruma istekleri tersine lojistiği uygulama nedenleri arasına girmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

İleri lojistik maliyetlerinin net, tersine lojistik maliyetlerinin belirsiz olduğu görülmektedir. İleri lojistik faaliyetlerinde, muhasebe sistemleri, ileri akış kanalı boyunca olacak maliyetleri izleyecek şekilde tanımlanmıştır. Ancak, tersine lojistikte farklı maliyetler, ileri lojistikten farklı şekilde ortaya çıkacaktır. Tablo 4 ileri ve tersine lojistik maliyetlerinin karşılaştırmasını yapmaktadır. Tersine lojistikteki en önemli maliyetlerden biri, nakliye aktivitelerine ilişkin maliyettir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Nakliye miktarının az olması, paketlemenin düzgün olmaması nakliye maliyetlerinin artmasına sebep olur. Stok bulundurma maliyeti ise değişkendir, daha düşük miktarlarda olduğundan stok maliyetinin daha düşük olması beklenebilir. Ancak, paketlemenin düzgün olmaması, bozulmalar ve mevsimsel dalgalanmaların olması ürünün ikinci el pazarlarındaki değerini düşürebilir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Belirtilen yasal düzenlemeler, işletmeleri tersine lojistik faaliyetleri kullanmaya zorunlu kılan bir başka neden olmaktadır.

Belirtilen bu üç temel nedenin dışında işletmeler, kurumsal sorumlulukları doğrultusunda ya da ürettikleri ürünleri koruma istekleri tersine lojistiği uygulama nedenleri arasına girmektedir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Maliyet Kalemleri	İleri Lojistik ile Karşılaştırılması
Nakliye	Daha yüksektir
Stok bulundurma maliyeti	Daha azdır
Fire/Kayıp	Çok azdır
Toplama	Çok yüksek ve standartlaştırılmış
Sınıflama/kalite tanımlama	Çok daha yüksek
Yenileme/yeniden paketleme	Tersine Lojistik için önemlidir, ileri lojistikte yoktur
Eskime	Daha yüksek olabilir

Kaynak: Tibben-Lembke, R., Rogers, D.S., 2002. Differences Between Forward and Reverse Logistics in a Retail Environment. Supply Chain Management: An International Journal, vol.7, no.5:271-282.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

İleri lojistik faaliyetlerde stok yönetimi temel faaliyetler içerisinde yer almaktadır. Faaliyetin sürdürülebilirliği için stok kontrol yöntemlerinin birçoğu kullanılmaktadır. Tersine lojistik faaliyetlerde kanallara giren ürünlere ilişkin parametreler net değildir, bu nedenle stok kontrol yöntemleri uygulanamamaktadır.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

- Ürün yaşam döngüsü, herhangi bir ürünün kavram aşamasından, üretim, işçilik, bakım ve satış sonrası hizmetler ve ürünün ömrünü tamamladığında sökülmesi ile yeniden dönüşümüne kadar olan süreçlerin yönetimidir. Bu süreç ileri lojistik faaliyetlerde yönetilebilirken tersine lojistik faaliyetlerde geri dönen ürün miktarı ve zamanlaması belirsiz olması nedeniyle döngü karmaşıktır.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

- İleri lojistik faaliyetlerde, paydaşlar arasında anlaşmaların yapılması daha kolaydır. Ancak ürünün bir örnek olmadığı, miktarın ve fiyatın belirsiz olduğu, talebin değişken olduğu tersine lojistikte paydaşlar arasında yani talep noktası olarak görev yapan 3. parti lojistik firmaları, ikincil pazarlar, atık arazileri, vakıflar vb. arasında iş birliği karmaşıktır, ek faktörler dikkate alınmalıdır.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

- İleri lojistik faaliyetlerde süreç, bilgi teknolojilerinin kullanımıyla daha kolay olmasına karşın tersine lojistik faaliyetlere ilişkin süreçlerin izlenebilirliği daha azdır.

Tersine lojistik, farklı kanallara, toplama noktalarına, karar alanlarına, ürün karakteristiklerine vb. sahip olabilir.

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

Tersine lojistik, farklı kanallara, toplama noktalarına, karar alanlarına, ürün karakteristiklerine vb. sahip olabilir. İleri ve tersine akışlar, Şekil 1.7.'de gösterildiği gibi ürünlerin toplanması, geri kazanımı, imhası ve yeniden satışı faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu faaliyetler detaylı olarak;

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

- Kullanım ömrünü tamamlamış ve garanti süresi içinde bozulmuş ya da geri çağırılmış ürünlerin belli noktalarda toplanması,
- Geri kazanılır durumdaki ürünlerin uygun bir geri kazanım yöntemi ile değer eklenerek veya eklenmeden tekrar kullanılabilir hâle dönüştürülmesi,

TERSİNE LOJİSTİK VE İLERİ LOJİSTİK KARŞILAŞTIRMASI

- Ekonomik veya teknolojik nedenlerle geri kazanılır durumda olmayan ürünlerin yakma veya gömme yoluyla uygun imha,
- Geri kazanılan ürünlerin birincil veya ikincil pazarlarda ürünlere değer eklenerek ya da eklenmeden ekonomiye yeniden kazandırılması yeniden satışa sunulması çalışmalarını kapsamaktadır.

TEŞEKKÜRLER

Öğr. Gör. Frat GÜLTEKİN